

**EVENEMENTEN VOOR ALLEN :
AANGEPASTE TICKETS EN PLAATSEN VOOR PERSONEN
MET EEN HANDICAP**

**Een studie van
het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor
racismebestrijding**

3 december 2008

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Verenigingen voor personen met een handicap	3
a) De toegankelijkheid van de zalen	3
b) Het onthaal en de inrichting van de zalen	4
c) De begeleider van de persoon met een beperking	4
d) De reservatie van tickets en plaatsen	4
e) Het prijskaartje	5
3. Organisatoren en ticketverkooppunten	6
a) KBC Ticket Shop	6
b) Antwerps Sportpaleis N.V.	6
4. Wetgeving	8
5. Goede praktijken	10
6. Aanbevelingen	12

1. INLEIDING

In 2007 heeft het Centrum een melding van een rolstoelgebruiker ontvangen die om een bepaald concert te kunnen bijwonen enkel een ticket aan VIP-condities kon kopen. Gevoelig voor dat verhaal, wilde het Centrum op het terrein nagaan op welke manier de verschillende organisatoren van evenementen en spektakels én de ticketverkooppunten personen met een handicap ontvangen.

Verenigingen van en voor personen met een handicap, alsook verschillende organisatoren op het terrein werden gecontacteerd en bevraagd. Op die manier kregen we een beeld van de problemen die er nog regelmatig rijzen, maar ook van de goede praktijken.

We geven hieronder een overzicht van onze bevindingen en distilleren daaruit een reeks aanbevelingen die we zullen voorleggen aan de betrokken instanties, organisaties of overheden.

2. VERENIGINGEN VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

Via verenigingen van en voor personen met een handicap wilde het Centrum informatie inwinnen over de concrete situaties op het terrein. Hierbij de grote lijnen van de vaststellingen van de verenigingen op het gebied van de toegankelijkheid van de zalen, het onthaal, de begeleiding van de personen met een handicap, de reservatie van de tickets en het prijskaartje dat voor de tickets betaald moet worden:

- De belangrijkste zorg van een persoon met een beperkte mobiliteit¹ is de toegankelijkheid van de zaal waarin een voorstelling plaatsvindt, meer nog dan de prijs die hij of zij ervoor betaalt.
- De verenigingen beklagen zich over het doorgaans gehanteerde prijsbeleid omdat er geen rekening wordt gehouden met de onaangepaste infrastructuur en de gevolgen daarvan op het gebied van comfort.
- Goede praktijken bestaan! Ze tonen dan ook aan dat het mogelijk is (zie verder, § 4).

a. De toegankelijkheid van de zalen (theaterzalen, concertzalen, ...)

Verschillende knelpunten over de toegankelijkheid werden naar voor gebracht:

- In sommige gevallen zijn de zalen gewoonweg ontoegankelijk, meestal door de aanwezigheid van trappen ter hoogte van de ingang, toegang naar de zaal enz.

---

¹ Onder personen met een beperkte mobiliteit verstaan we personen met een motorische, zintuiglijke en/of verstandelijke handicap, ouderen, zwangere vrouwen, mensen met een tijdelijke beperking bijvoorbeeld ten gevolge van een ongeluk, enz.

- Niet alle organisatoren voorzien tijdens concerten en evenementen aanpassingen voor personen met een handicap (gebrek aan aangepast onthaal, voorbehouden, toegankelijke plaatsen, ringleiding, enz.)
- Soms zijn zalen ontoegankelijk, zelfs bij aanwezigheid van liften, doordat de brandweer omwille van veiligheidsredenen het gebruik van de liften aan rolstoelgebruikers verbiedt.

b. Het onthaal en de inrichting van de zalen

De verenigingen stellen vast dat in sommige zalen:

- er maar weinig plaatsen toegankelijk zijn voor personen met een handicap;
- er te weinig plaatsen worden voorbehouden voor personen met een beperkte mobiliteit;
- de voorbehouden plaatsen soms oncomfortabel zijn (helemaal vooraan, opzij, achter een pilaar, ...);
- alleen personen met een handicap soms verplicht worden twee uur op voorhand aanwezig te zijn.

c. De begeleider van de persoon met een beperking

Dikwijls zal een persoon met een beperkte mobiliteit zoals een rolstoelgebruiker naar een voorstelling gaan in het gezelschap van een begeleider. Het gebeurt echter dat deze begeleider niet bij de persoon mag plaatsnemen.

Nochtans, naast het plezier om samen met iemand naar een voorstelling of een evenement te gaan, kan het ook dat de aanwezigheid van de begeleider noodzakelijk is voor de persoon met een handicap. Voor een slechthziende persoon bijvoorbeeld, zal de begeleider de visuele aspecten van de voorstelling kunnen beschrijven en toelichten (bv. sportief evenement).

In deze twee gevallen, is er sprake van een discriminatoire situatie:

- *Waarom kan een persoon met een handicap niet naar een voorstelling gaan met de persoon of de personen naar keuze (of met zijn familie bijvoorbeeld)?*
- *De aanwezigheid van een begeleider kan gezien worden als een redelijke aanpassing. Indien er geen redelijke aanpassing voorzien worden, is er volgens de antidiscriminatiewetgeving sprake van discriminatie.*

In binnen- en buitenland bestaan er voorbeelden van goede praktijken waarbij de begeleider aan normale prijsvoorwaarden, of zelfs gratis, naast de persoon met een handicap kan plaatsnemen.

d. De reservatie van tickets en plaatsen

- Niet steeds alle relevante informatie is beschikbaar en wordt niet altijd juist gecommuniceerd bij de reservatie. Personen met een handicap moeten daarvoor

soms extra kosten maken doordat ze naar speciale, dure telefoonlijnen moeten bellen voor de reservatie van hun plaatsen.

- Wanneer de plaatsen voor personen met een beperkte mobiliteit niet vastliggen (bijvoorbeeld in het geval van verwijderbare stoelen – staanplaatsen) en evenmin voorbehouden zijn voor hen, gebeurt het dat de plaatsen op korte termijn uitverkocht zijn aan personen zonder een beperking.

e. Het prijskaartje

- Meestal betalen personen met een handicap het gewone prijskaartje.
- Prijsvermindering komt minder vaak voor.
- Soms betalen bepaalde personen met een handicap, zoals rolstoelgebruikers en slechthorenden meer omdat de voor hen voorziene plaatsen op de eerste rij of het parterre zijn.

3. ORGANISATOREN EN TICKETVERKOOPPUNTEN

De belangrijkste organisatoren/actoren die evenementen en spektakels organiseren alsook de belangrijkste ticketverkooppunten werden aangeschreven. De hoofdvragen die we hen stelden luiden:

- Wat is uw prijsbeleid ten aanzien van personen met een beperkte mobiliteit?
- Zijn er speciale maatregelen voorzien voor personen met een handicap?
- Wat is de rol van de ticketverkooppunten?

Hieronder volgt een samenvatting van 2 ontvangen antwoorden:

a. KBC Ticket Shop

Als ticketverkoper heeft KBC op geen enkele wijze inspraak op de prijzen van de verkochte tickets. Dit is de exclusieve bevoegdheid van de organisatoren. KBC Ticket Shop voorziet enkel de elektronische infrastructuur via dewelke men op afstand tickets kan aankopen. Vanuit die positie kan KBC Ticket Shop soms wel vaststellen dat een organisator in een concreet geval bewust rekening houdt met de mogelijkheden van personen met een handicap:

- door de aanwezigheid van gedifferentieerde tarieven;
- doordat bepaalde accommodatie met betrekking tot toegankelijkheid voorzien is;
- er aangepaste zit- of staanplaatsen beschikbaar zijn.

b. Antwerps Sportpaleis N.V.

Het Antwerps Sportpaleis N.V., dat over de zalen Antwerps Sportpaleis en Lotto Arena beschikt, antwoordde ons dat:

- het Antwerps Sportpaleis en de Lotto Arena toegankelijk zijn.
- er altijd plaatsen voor personen met beperkte mobiliteit, alsook voor hun begeleiders worden voorzien:
  - In het Sportpaleis zijn de plaatsen recht tegenover podium. Deze zijn onveranderbaar omwille van de oudere infrastructuur van het gebouw.
  - In de Lotto Arena kunnen de speciale plaatsen in verschillende zones worden toegewezen afhankelijk van het soort evenement.
- er één prijscategorie voor alle rolstoelgebruikers wordt gehanteerd. Meestal is die prijscategorie één klasse lager dan de stoelen errond.
- het aantal tickets op toegankelijke plaatsen beperkt is, maar deze zijn meestal niet uitverkocht.
- er altijd een team vrijwilligers van het Rode Kruis ter beschikking is voor de begeleiding van personen met een handicap.

Het zijn de organisatoren van de voorstellingen die met andere woorden de prijzen bepalen, niet de ticketverkooppunten.

De organisatoren zijn doorgaans ondernemingen die de voorwaarden en omstandigheden van de voorstelling regelen (reservatie, promotie, marketing, boekhouding, pers, opvolging van ticketverkoop, ...) en dit dikwijls onafhankelijk van de (schouwburg-) zalen.

Voorbeeld: Live Nation , C- Live

De ticketverkooppunten verkopen enkel de beschikbare tickets. Zij zijn een schakel tussen de organisator en de toeschouwer. Ze hebben geen inspraak op de prijzen, maar kunnen wel informatie geven aan hun klanten over de plaatsen en de verschillende tarieven.

Voorbeeld: Sherpa, Goformusic, Tele Ticket Service, KBC Ticket Shop

4. WETGEVING

Geen enkele wetgeving regelt het prijsbeleid van voorstellingsplaatsen voor personen met een beperking.

In Wallonië (CWATUP²) en in Brussel Hoofdstedelijk Gewest (RRU³) zijn er wel wetsbepalingen over de ruimtelijke ordening van publieke gebouwen met een reeks normen voor de toegankelijkheid van voorstellingszalen. Dit zijn normen enkel van toepassing op nieuwbouw of gebouwen waar men belangrijke renovatiewerken zal uitvoeren.

Deze normen voorzien onder meer dat 1 plaats op de 50 aangepast moet zijn aan een rolstoelgebruiker en dat schouwburg- en conferentiezalen over een installatie dienen te beschikken met een individuele geluidsregelaar voor ten minste 1 persoon per 50 personen.

Er is echter tot nu toe geen specifieke reglementering in Vlaanderen.

De wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie

Zoals omschreven in de wet van 10 mei 2007 is het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding aangesteld om dossiers van discriminatie of ongerechtvaardigde ongelijke behandelingen op basis van verschillende discriminatiegronden waaronder handicap en de huidige en toekomstige gezondheidstoestand te behandelen. Volgens deze wetgeving is de weigering om een redelijke aanpassing te treffen voor een persoon met een handicap eveneens een discriminatie.

In de wet worden redelijke aanpassingen gedefinieerd als: *passende maatregelen die in een concrete situatie en naargelang de behoefte worden getroffen om een persoon met een handicap in staat te stellen toegang te hebben tot, deel te nemen aan en vooruit te komen in de aangelegenheden waarop deze wet van toepassing is, tenzij deze maatregelen een onevenredige belasting vormen voor de persoon die deze maatregelen moet treffen.*

Een redelijke aanpassing moet toestaan dat een persoon met een handicap op een gelijkwaardige manier kan deelnemen aan een activiteit, door de negatieve effecten van een onaangepaste omgeving aan de beperking zoveel mogelijk te neutraliseren (hier de ontoegankelijkheid van een groot deel van de spektakelzalen).

Deze wet is van toepassing op alle personen, zowel in de publieke als in de privé-sector, op het gebied van de toegang tot en de deelname aan, alsook elke andere uitoefening van een economische, sociale, culturele of politieke activiteit die toegankelijk is voor het publiek.

---

² CWATUP : Code Wallon de l'Aménagement du Territoire, de l'Urbanisme et du Patrimoine.

³ RRU: Règlement Régional d'Urbanisme.

Vandaag de dag maken bepaalde organisatoren en/of ticketverkooppunten zich mogelijk schuldig aan discriminatie, door onvoldoende redelijke aanpassingen te voorzien voor personen met een handicap.

5. GOEDE PRAKTIJKEN

Op grond van de bevindingen en adviezen van verschillende verenigingen van en voor personen met een handicap alsook de antwoorden van KBC Ticket Shop en het Antwerps Sportpaleis N.V. presenteren we u hier een lijst met een aantal goede praktijken en schetsen we de ideale situatie voor een persoon met een handicap:

Idealiter:

- Is een zaal waar voorstellingen plaatsvinden integraal toegankelijk voor alle verschillende handicaps (motorische, auditieve, visuele ...),
- Kan een persoon met een handicap zelf zijn plaats kiezen (dankzij bijvoorbeeld multi-inzetbare en omvormbare plaatsen),
- Zijn er voldoende plaatsen voorzien (en voorbehouden) voor personen met een beperkte mobiliteit. Nog beter zijn flexibele of multi-inzetbare plaatsen aanpasbaar aan de noden van de klanten.
- Kan de persoon met een beperking gratis zijn assistent (tolk, verzorger) meenemen,
- Kan de persoon met een handicap plaatsnemen naast zijn familie en vrienden, of kan de rolstoelgebruiker ten minste naast 1 begeleider/familielid zitten in tegenstelling tot bepaalde situaties waarbij de rolstoelgebruikers soms alleen op een specifieke plaats voor rolstoelgebruikers moeten plaatsnemen.
- Zijn de randstructuren ook integraal toegankelijk (onthaal, sanitair),
- Is er een referentiepersoon voor het onthaal van de persoon met een handicap aangesteld en kent die persoon de reikwijdte van 'redelijke aanpassingen' voor personen met verschillende beperkingen.

Voorbeelden van goede praktijken:

- ▶ In bepaalde zalen kunnen slechtziende personen zitten waar ze willen (soms met een prijsvermindering);
- ▶ Soms kunnen rolstoelgebruikers plaatsnemen op de beste plaatsen (eerste rij) zonder prijstoeslag;

- ▶ Tijdens muzikfestivals of bij grotere concerten installeert INTRO⁴ speciale hogere podia waarop rolstoelgebruikers kunnen zitten en zo een beter zicht hebben;
- ▶ Enkele organisatoren werken al ruime tijd samen met INTRO en volgen de aanbevelingen uit de brochure, door INTRO opgesteld en verspreid, over de ontvangst en het onthaal van personen met een beperking;
- ▶ In enkele zalen zijn doeltreffende aanpassingen aangebracht op het gebied van het onthaal, de toegangsweg en het gebruik van de ruimten.

Bijvoorbeeld:

- *de aanwezigheid van een volumeregelaar aan het loket voor slechthorende personen;*
- *het ontvangstloket dat aanpasbaar en/of toegankelijk is voor kleine personen en/of rolstoelgebruikers;*
- *de aanwezigheid van lichtpunten ter hoogte van de treden in de zaal, ook wanneer de lichten gedoofd zijn als hulp voor slechtziende personen;*
- *aangepaste signalisatie en informatie voor verschillende types van handicaps (eenvoudige gestandaardiseerde pictogrammen voor personen met een verstandelijke handicap, indicatie van de meest toegankelijke toegangsweg voor rolstoelgebruikers, enz.);*
- *tijdens grote concerten in het Antwerps Sportpaleis zijn vrijwilligers van het Rode Kruis aanwezig om personen met een handicap, indien gewenst, te ondersteunen en te begeleiden;*
- *de aanwezigheid van ringleiding voor slechthorende personen⁵;*
- ...

In het geval van een beperkte toegankelijkheid en onvolwaardige tegemoetkomingen aan de noden van de rolstoelgebruiker/persoon met een handicap, kan de prijsvermindering uiteindelijk een compensatie uitmaken. Bijvoorbeeld bij oncomfortabele plaatsen met beperkt zicht of wanneer een persoon met een handicap niet naast zijn vrienden en familie kan zitten.

Het Centrum benadrukt dat wanneer een concertzaal toegankelijk is, het aantal potentiële klanten groter wordt. Met de vergrijzing van de bevolking wordt verwacht dat het aantal personen die om één of andere reden moeilijkheden ondervinden om zich te verplaatsen of een beperking hebben, toeneemt en zelfs 30% van de bevolking kan gaan uitmaken. Extra toegankelijke en comfortabele dienstverlening (ringleiding, comfortabele zitplaatsen, enz.) zal een meerwaarde genereren dankzij het comfort en het imago van kwaliteit dat aan de klanten wordt aangeboden.

Het Centrum is van mening dat in een integraal toegankelijke zaal waar de persoon met een handicap, zoals iedereen, zijn plaats kan kiezen, het ticket niet goedkoper hoeft te zijn. Een persoon met een handicap heeft geen bevoorrecht statuut nodig.

---

⁴ INTRO, een organisatie die evenementen voor personen met een handicap toegankelijk maakt, verleent advies op maat aan organisatoren van evenementen en geeft daarnaast ook ondersteuning in de praktische opbouw ervan.

⁵ Ringleiding zorgt ervoor dat slechthorenden met een hoorapparaat het geluid in een concertzaal zelf kunnen regelen en beter beluisteren. Het geluidssignaal wordt aangesloten op een versterker dat door middel van inductie via een hoorapparaat te regelen is.

6. AANBEVELINGEN

Op basis van de hierboven geformuleerde vaststellingen wenst het Centrum de volgende aanbevelingen te formuleren.

1. We vragen aan de Minister van Economie

- **om een prijsbeleid dat een persoon met een handicap verplicht directe of indirecte kosten te maken omwille van zijn handicap te verbieden. Dure telefoonlijnen om specifieke informatie te krijgen over de modaliteiten die aangeboden worden voor personen met een handicap zouden verboden moeten worden, alsook de verplichting om een VIP-kaart te kopen.**
- **om de organisatoren en eigenaars van voorstellingsgebouwen aan te moedigen aanpassingen te voorzien voor personen met een handicap en een prijsvermindering op te leggen wanneer de aanpassingen onvoldoende zijn en het comfort van de persoon erdoor minder is.**

2. We vragen aan de Minister van Binnenlandse Zaken en de brandweer

- **om de brandweerdiensten te sensibiliseren dat er een gebrek is aan reglementering inzake de evacuatie van personen met een handicap (slechtzienden, slechthorenden, fysieke mobiliteitsbeperking, enz.).**
- **om alle informatie op het gebied van veiligheid en preventie (met name ten aanzien van personen met een beperking) te centraliseren. Dit zowel van de bestaande voorschriften, als van de eventuele aanpassingen nodig om iedereen een maximale veiligheid te kunnen garanderen in een openbaar gebouw.**
- **om meer uniforme en gecoördineerde normen inzake veiligheid en evacuatie – voor heel België – te ontwikkelen. Sommige zalen zijn ontoegankelijk voor rolstoelgebruikers, zelfs bij aanwezigheid van liften, omdat de brandweer omwille van veiligheidsredenen het gebruik van de liften aan rolstoelgebruikers verbiedt.**

3. We vragen aan de Regionale Overheden

- om de organisatoren en eigenaars van schouwburgzalen met verschillende stimuli aan te moedigen hun voorstellingszalen integraal toegankelijk te maken via bijvoorbeeld subsidies, tegemoetkomingen, labels, fiscale voordelen, enz. of indien nodig, via de vermindering van subsidies bij een gebrek aan toegankelijkheid.
- om de toepassing van bestaande wetgeving (de RRU in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de CWATUP in Wallonië, enz.) aan te moedigen en te controleren en een gelijkaardige toegankelijkheidswetgeving in Vlaanderen te creëren.
- om een wettelijke verplichting in te voeren (onder de vorm van een reglementering) voor de geleidelijke aanpassing van alle bestaande zalen in functie van een betere toegankelijkheid, met een gewenst percentage plaatsen dat voor personen met een beperking toegankelijk dient te zijn, met een lijst die de minimum aanpassingen oplegt voorzien voor personen met een beperking (zoals ringleiding) en ten slotte met duidelijke normen waaraan de randinfrastructuur (sanitair, vestiaire, onthaalloket, parkeerplaatsen) moet voldoen.

4. We vragen aan de organisatoren van spektakels

- om per concertzaal en/of evenement een referentiepersoon aan te stellen die zich specialiseert in de thematiek van toegankelijkheid en het onthaal van personen met een handicap. Deze persoon kan alle relevante informatie verzamelen, verspreiden, doorgeven en omzetten in concrete aanpassingen voor personen met een handicap.
- om aan de ticketverkooppunten en aan het grote publiek op een duidelijke manier te communiceren welke aanpassingen er al dan niet voorzien werden voor personen met een handicap.
- om inspanningen te leveren om de concertzalen en evenementen zo toegankelijk mogelijk te maken voor zoveel mogelijk personen met verschillende beperkingen. Ze kunnen daarbij inspiratie of hulp vragen aan gespecialiseerde organisaties (zie bijlage).

5. We vragen aan de ticketverkooppunten

- **om in elk ticketverkooppunt een referentiepersoon aan te stellen die zich specialiseert in de thematiek van toegankelijkheid en die de vragen in verband met aanpassingen van personen met een handicap behandelt.**
- **om op de websites van de ticketverkooppunten op een duidelijke manier alle informatie beschikbaar te stellen over de al dan niet aanwezige aanpassingen voor personen met een handicap alsook de stappen die een persoon met een beperking dient te zetten om de nodige aanpassing door te geven.**
- **om voor de reservering van tickets of specifieke plaatsen voor personen met een handicap, een gratis telefoonlijn alsook fax en e-mail beschikbaar te stellen, zodat personen met een handicap niet langer dure gesprekskosten moeten maken om hun aanpassingen door te geven en ook slechthorende en dove personen reservaties kunnen maken.**

**DATABANKEN EN WEBSITES MET INFORMATIE OVER TOEGANKELIJKHEID
EN AANPASSINGEN IN CONCERTZALEN, CULTURELE CENTRA, ...**

- ✘ **A.N.L.H.asbl**
Rue de la Fleur d'Oranger 1/213
1150 Bruxelles
Tel.: 02/772.18.95
Fax: 02/779.26.77
accesscity@anlh.be
www.accesscity.be

- ✘ **Bruxelles pour tous/Brussel voor allen**
A.M.T. Concept Accès et Mobilité pour tous asbl rue A. Renoir 5/4 – 1140
Evere tél. 02/705.03.48 magmaybe@hotmail.com
www.bruxellespourtous.be

- ✘ www.well-come.be contact : info@well-come.be

- ✘ **Toegankelijk Vlaanderen**
www.toevla.be

- ✘ **ENTER - Vlaams Expertisecentrum Toegankelijkheid**
Belgiëplein 1
3510 Kermt (Hasselt)
Tel.: 011/ 26.50.30
Fax: 011/ 87.41.39
www.entervzw.be

**GESPECIALISEERDE VERENIGINGEN (ADVIES, INFORMATIE, EXPERTISE),
KOEPELORGANISATIES**

- ✘ **CAWaB (Collectif Accessibilité Wallonie-Bruxelles)**
www.cawab.be
info@cawab.be

- ✘ **GAMAH, asbl**
10, rue Piret Pauchet
5000 NAMUR
Tel : 081/24.19.37
Fax : 081/24.19.50
contact@gamah.be

- ✘ **Horizon 2000, asbl**
Pavillon Tubalco
Rue de la Garenne, 16
6000 Charleroi
Tel. : 071/31.27.19
Fax : 071/31.22.79
horizon.2000@h2000.be
www.horizon2000.be

- ✘ **Plain-Pied, asbl**
Rue du Grand Champ, 4
5380 Noville-les-Bois
Tél : 081/22.18.13
contact@plain-pied.com
www.plain-pied.com

- ✘ **INTRO leidraad voor toegankelijke evenementen**
info@intro-events.be
www.inclusie.be

- ✘ **Toegankelijkheidsbureau vzw**
Belgiëplein 1
3510 Hasselt-Kermt
Tel.: 011/87.41.38
Fax: 011/87.41.39
info@toegankelijkheidsbureau.be
www.toegankelijkheidsbureau.be

- ✘ **Centrum voor Toegankelijkheid Provincie Antwerpen**
Boomgaardstraat 22/101
2600 Antwerpen (Berchem)
Tel.: 03/240.56.47
Fax: 03/240.61.62
ctpa@welzijn.provant.be
www.provant.be/welzijn

- ✘ **Adviesbureau Toegankelijke Omgeving vzw**
Driegaaienstraat 160
9100 Sint-Niklaas
Tel.: 03/776.10.59
Fax: 03/766.13.21
ato@toegankelijkheid.be
www.ato-vzw.be

✘ **West-Vlaams Bureau voor Gelijke Kansen en Toegankelijkheid vzw**

Kerkhofstraat 1
8200 Brugge
Tel.: 050/40.73.73
Fax: 050/71.00.43
info@westkans.be
www.westkans.be

✘ **TOV - Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen**

Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel
Tel.: 02/51.50.674
info@toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be
www.toegankelijkheidsoverlegvlaanderen.be